

Politiek 2.0: debatteren in 140 tekens

Een analyse van Geert Wilders' tweets in Nederlandse dagbladen

Zonder twijfel is Geert Wilders één van de meest spraakmakende politici in de Nederlandse politiek. Afgelopen weekend liet hij weer van zich horen door te reageren op de kersttoespraak van de koningin. Wilders vroeg zich via Twitter af of de koningin lid zou zijn van Groenlinks. Aanleiding was de bezorgdheid over het milieu en geldzucht in de samenleving (de Volkskrant, 25-12-2011). Wilders laat via Twitter regelmatig weten hoe hij over relevante thema's denkt, al verzendt hij geen grote hoeveelheden tweets. Bovendien reageert hij niet op andere gebruikers van Twitter en volgt hij niemand. Het is éénrichtingsverkeer voor de PVV-leider: Een vorm van politiek 2.0 als nieuwe strategie voor de PVV leider.

Meer weten?

Internet

- www.nieuwsmonitor.net
- Twitter: *@Nieuwsmonitor*

Onderzoekers

- Joep Schaper
- Kasper Welbers
- Maurits Denekamp
- Kim Janssen
- Nel Ruigrok
- 06 27 588 586
- nelruigrok@nieuwsmonitor.net

→ 'Twittercycle': Politiek, journalistiek en twitter

Nieuwsmedia bezorgen het publiek dagelijks de belangrijkste nieuwsfeiten. Zij zijn gemoeid met gebeurtenissen die over een bepaalde mate van nieuwswaardigheid beschikken. In een tijdperk waarin het internet midden in de samenleving staat, ontstaan nieuwswaardige feiten ook online, bijvoorbeeld op Twitter. Journalisten zijn de laatste jaren Twitter steeds meer gaan gebruiken als bron van nieuws. Ook waar het gaat om het politieke nieuws. Aan de andere kant worden politici zich steeds bewuster van de mogelijkheden van Twitter en doen zij pogingen om strategische voordelen te behalen (Chadwick, 2009). Via social media staan politici dichtbij hun publiek, de kiezers. Politici zijn daarmee niet meer afhankelijk van de traditionele media om hun boodschap te verspreiden onder het publiek (Owens, 2011). Om deze reden is Twitter inmiddels een belangrijk onderdeel van de politieke campagne geworden. Het verschaft politici een structuur om de kiezer in grote aantallen te bereiken. Politici gebruiken Twitter onder meer om de dialoog met de burger aan te gaan over beleidsthema's. Politici luisteren naar kiezers op het internet en reageren, waarbij het publiek nadrukkelijk om feedback over politieke standpunten wordt gevraagd. Via het medium doen politici de poging om een 'persoonlijke' band met volgers op te bouwen. Deze band moet leiden tot het grote voordeel waar het allemaal om te doen is, het winnen van politieke steun. Twitter blijkt daarin een nuttig middel (Crawford, 2009; Grant, Moon & Grant, 2010).

Inmiddels is het merendeel van de Nederlandse politici ook actief op Twitter. Door middel van korte berichten doen ze een poging om hun 'followers' op de hoogte te houden van hun dagelijkse bezigheden en geven ze het publiek een kijkje in de politieke keuken. Voor de journalisten kan op deze wijze een nieuwsfeit een digitale oorsprong hebben om vervolgens te worden opgepikt door kranten en televisie (Chadwick, 2009). Het zijn juist deze politieke tweets die een impact hebben op het publieke debat. Dit debat wordt nog steeds gevoerd in de traditionele media, dagbladen en televisie.

In dit rapport gaan we in op deze tweets, en dan met name afkomstig van Geert Wilders. Hij heeft immers het gebruik van Twitter tot een politieke strategie verheven en reageert inhoudelijk met name via 140 tekens tellende boodschappen. Een tactiek die lijkt te werken. Zo trok de tweet die Wilders het afgelopen weekend verstuurde als reactie op de kersttoespraak van Koningin Beatrix ook de nodige aandacht. In de meeste landelijke kranten (behalve *Trouw*) vonden we de tweet van Wilders terug. In dit onderzoek kijken we in hoeverre de tweets van Wilders in de periode van 1 januari 2011 tot en met 19 december 2011 terug te vinden zijn in de Nederlandse dagbladen.

→ Methode

Voor dit onderzoek hebben we alle tweets van Geert Wilders gekopieerd van de website *Ikregeer.nl*. Vervolgens hebben we de inhoud van deze tweets vergeleken met het nieuws van de landelijke dagbladen in de 7 dagen nadat de tweet was gepubliceerd. Per artikel hebben we gekeken in hoeverre de tweets volledig of deels zijn overgenomen. We hebben besloten dat wanneer dertig procent of meer van de tweet letterlijk was overgenomen, het artikel werd meegenomen in de telling¹.

→ Aandacht voor Twitter en Tweets in de dagbladen

De Nederlandse dagbladen publiceren bijna negenduizend artikelen waarin iets over Twitter of tweets wordt genoemd. In *NRC Handelsblad* de meeste artikelen met nieuws over Twitter. Dit dagblad besteedt in ruim 1500 artikelen aandacht aan Twitter of tweets, gevolgd door *de Volkskrant* (1481) en *De Telegraaf* (1440). In de gratis dagbladen vinden we aanzienlijk minder aandacht voor Twitter en tweets.

¹ Nadere bestudering van de tweets en de artikelen leerde dat bij minder dan 30% overlap er sprake kon zijn van toevallige overlap van woordcombinaties. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de methode http://nieuwsmonitor.net/p/4/Methoden_van_onderzoek

Tabel 1 Aantal artikelen over Twitter

Krant	Aantal artikelen	Gemiddeld aantal artikelen per dag
NRC Handelsblad	1562	5.2
de Volkskrant	1481	4.9
De Telegraaf	1440	4.8
Algemeen Dagblad	1329	4.4
Trouw	873	2.9
NRC Next	712	2.4
De Pers	652	2.2
Sp!ts	490	1.6
Metro	409	1.4
Totaal	8948	

Kijkend naar het gemiddelde wordt het verschil nog eens onderstreept. In *NRC Handelsblad* zijn dagelijks rond de vijf artikelen over Twitter te vinden, terwijl in *Metro* één a twee over het medium staan.

→ Tweets in de kranten

In vergelijking met enkele collega politici is Wilders niet te bestempelen als een fanatiek ‘Twitteraar’. Met 333 tweets vanaf 1 januari 2011 tot en met 19 december 2011 valt hij in het niet bij fanatiek twitterende politici als Marianne Thieme met 6467 tweets en Boris van der Ham met 7575 tweets². Nederlandse media zijn wel zeer geïnteresseerd in de tweets van Wilders. Van de 333 tweets die Wilders het afgelopen jaar de wereld in stuurde, komen in totaal 52 tweets terug in de Nederlandse dagbladen. In totaal besteden zij in 142 artikelen aandacht aan de tweets. In de onderstaande tabel hebben we het aantal artikelen weergegeven per dagblad dat een tweet van Wilders letterlijk heeft overgenomen. We presenteren de resultaten in absolute aantallen en in percentages.

Tabel 2 Wilders' tweets in artikelen

Krant	aantal	percentage
NRC Handelsblad	38	26.8
de Volkskrant	28	19.7
AD	15	10.6
Sp!ts	14	9.9
Trouw	12	8.5
De Pers	10	7
Metro	9	6.3
NRC Next	8	5.6
De Telegraaf	8	5.6
Totaal	142	100

In totaal is in 142 artikelen een tweet van Wilders in één van de dagbladen teruggevonden. Het is duidelijk dat *NRC Handelsblad* de grootste interesse in het getwitter van Wilders toont. Met 38 artikelen, ruim een kwart van de totale artikelen waarin een tweet van Wilders wordt behandeld, is de krant koploper. De tweets van Wilders worden aan meerdere thema's gekoppeld variërend van de economische

² Aantal tweets bekeken op 27 december 2011.

crisis tot aan immigratie. In het begin van het jaar wordt de wijze waarop Wilders Twitter gebruikt gekoppeld aan de politieke campagnes voor de Provinciale Statenverkiezingen. Bijvoorbeeld in het artikel 'Openingssalvo campagne Wilders' (*NRC Handelsblad*, 14-2-2011). Hierin wordt de volgende tweet letterlijk geciteerd:

"Vrijheid van meningsuiting staat niet ter discussie ook niet tav walgelijke cartoons. Maar we gaan niet naar omroep die ons in nazihoek duwt."

In de loop van het jaar gebruikt de krant tweets van Wilders in berichtgeving over zijn politieke standpunten. Bijvoorbeeld in mei tijdens de discussie over de problematiek met betrekking tot de Griekse economie:

"Vernederend: NL niet uitgenodigd voor overleg mbt Griekenland. Wel betalen maar niet bepalen. Stoppen met betalen dus!"

Met 28 berichten waarin tweets van Wilders voorkomen staat de *Volkskrant* op de tweede plaats. Naast andere thema's komt ook hier de economische situatie aan de orde, en dan met name de extra bezuinigingen. De volgende tweet wordt letterlijk geciteerd:

"Extra bezuinigingen in 2012? Wordt heel erg moeilijk om daar uit te komen met VVD en CDA. Tenzij men net als PVV 4 mrd op ontwhulp wil snijden."

Vervolgens liggen *AD* en *Sp!ts* dicht bij elkaar, met respectievelijk 15 en 14 artikelen waarin tweets van Wilders worden behandeld. Gezamenlijk goed voor ongeveer een vijfde van de totale berichtgeving. In het *AD* onder meer de tweet waarin Wilders op felle wijze reageert op kritiek van Frits Bolkestein op de PVV:

"Bolkestein mag over mij zeggen wat hij wil. Maar dat hij PVV-kiezers wegzet als werklozen met drugsverslaafde dochter is pure vuilspuiterij."

Trouw (12) en *De Pers* (10) besteden in mindere mate aandacht aan de tweets van Wilders. In *Trouw* vinden we op 27 juli een letterlijke tweet over de gruwelijkheden die Breivik in Noorwegen aanricht, er ontstaat een discussie over de positie van de PVV. In het artikel wordt uiteengezet hoe Wilders Twitter gebruikt om het debat te voeren. Onder andere wordt een deel geciteerd van de tweet waarmee Wilders zijn medeleven betuigt aan de slachtoffers:

"Vreselijke aanslag in Oslo, zoveel onschuldige slachtoffers van gewelddadige, zieke geest. PVV rouwt mee met nabestaanden en Noorse volk."

Metro heeft een onderdeel in de krant onder kop 'Ondertussen op Twitter' (*Metro*, 11-4-2011). Hier vinden we een tweet naar aanleiding van de schietpartij in Alphen aan den Rijn in april. Ten slotte nemen *NRC Next* en *De Telegraaf* het minst aantal tweets van Wilders over. Beide kranten beperken zich in 2011 tot slechts acht tweet citaten. De kranten zijn elk goed voor slechts 5,6 procent van de berichtgeving over het 'twitteren' van Wilders.

→ Populaire tweets

Ook hebben we gekeken naar de populariteit van de tweets van Wilders, in het bijzonder welke tweets het meest terug komen in de krantenberichtgeving. De tweet die het meest wordt overgenomen is gericht aan Job Cohen, tien keer zien we de tweet in de inhoud van de kranten. Het is een cynische felicitatie aan het adres van de PvdA:

“Gefeliciteerd Job met de 65e verjaardag van de PvdArabieren. Jullie gaven NL massa-immigratie en importeerden velen kanslozen en criminelen.”

In bovenstaande tweet komt het speerpunt van het partijprogramma van de PVV aan de orde, de multiculturele samenleving. De kranten nemen dit in ruime mate over en zo laat Wilders zien dat hij over het issue-ownership van het onderwerp beschikt. Vervolgens vinden we met negen verwijzingen een tweet over de hypotheekrenteaftrek, het is een korte tweet en de inhoud laat weinig aan de verbeelding over:

“HANDEN AF VAN HYPOTHEEKRENTEAFTREK!!!”

Op de derde plaats vinden twee tweets die beide acht keer zijn overgenomen door de kranten, het zijn de volgende posts:

“Telegraaf vanmorgen: “Links kan de boom in!” :-)”

“Verhagen in verwarring: zet zich af tegen de PVV maar wil van CDA 'n soort PVV-light maken. Ach, je moet wat als je op 13 zetels staat :-)”

Het eerste bericht is een verwijzing naar een artikel in *De Telegraaf* waarin Wilders laat weten dat hij zich gedemoniseerd voelt als gevolg van de beschuldigingen dat hij een bijdrage heeft geleverd aan ‘een klimaat waardoor moordenaars als Anders Breyvik zich geroepen kunnen voelen om geweld te gaan gebruiken’ (*De Telegraaf*, 1-8-2011). De tweede tweet verstuurt Wilders wanneer Maxime Verhagen aan een debat meedoet waarin de multiculturele samenleving ter sprake komt. Een tweet over de rechtspraak tegen Wilders wordt zeven keer overgenomen in de berichtgeving, de tweet luidt als volgt:

“Teleurstellend dat wrakingsverzoek is afgewezen. Hoge heren houden elkaar de hand weer eens boven het hoofd. Het circus gaat nu weer verder.”

Ten slotte nog een tweet met betrekking tot de moordpartij van Breyvik, deze wordt zes keer overgenomen door de kranten:

“Linksigen als Cohen en Dibi proberen nu politiek slaatje te slaan uit massamoord. Ranzig. PVV blijft zichzelf, inhoudelijk en vwb toon!!”

Overige tweets worden vijf maal of minder overgenomen in de krantenartikelen.

→ Conclusie

De Nederlandse politici hebben massaal de communicatie via Twitter ontdekt. Den Haag twittert er flink op los. Toch is het vooral Wilders die het nieuwe communicatiemiddel effectief weet in te zetten, zo signaleert ook *Trouw*: “Wilders geeft weer een lesje effectief communiceren” (27-7-2011). Door met name inhoudelijk te communiceren over politieke issues via Twitter weet Wilders als geen ander zijn tweets in het publieke debat in te brengen. Waar andere politici in debat gaan met de achterban en reageren op elkaar, beperkt Wilders zich tot het zenden van korte boodschappen.

Het is een vorm van ‘politiek 2.0’ die niet alleen is ingegeven door de technologische vooruitgang en Twitter als nieuw medium, maar ook de gedoogconstructie zorgt voor nieuwe politiek. Immers, iedere minister kan ter verantwoording worden geroepen. Als het niet door de pers is, dan in ieder geval door de Tweede Kamer. Op die manier moeten de ministers wel reageren op inhoudelijke kwesties. Bij Wilders ligt dat anders. Als gedoogpartner heeft hij invloed op het kabinetsbeleid, zonder dat hij ter verantwoording kan worden geroepen door de Tweede Kamer. Door gebruik van een medium dat enkel éénrichtingsverkeer toestaat, geeft hij ook journalisten geen mogelijkheid om kritische vragen te stellen.

De tweets zijn nieuwswaardig voor journalisten omdat dit de enige manier is waarop Wilders communiceert over prangende kwesties. Vanwege zijn belangrijke positie in politiek Den Haag zijn journalisten snel geneigd deze reacties over te nemen als bron van PVV-standpunten over het issue dat op dat moment speelt. Journalisten dienen zich echter te realiseren dat zij hem op deze manier een luxepositie gunnen die een politicus normaal niet krijgt: Het doen van uitspraken zonder kritische bevraging of debat. Politici en journalisten zullen zich moeten beraden op de vraag in hoeverre Twitter een voldoende communicatievorm is met de gedoogpartner van het kabinet.

→ Referenties

- Chadwick, A. (2011). The Political Information Cycle in a Hybrid News System: The British Prime Minister and the "Bullying" Affair. *The International Journal of Press/Politics*, 16(1), 3-29.
- Crawford, K. (2009). Following you: Disciplines of listening in social media. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 23(4), 525-535.
- Grant, W.J., Moon, B., Grant, J.B. (2010). Digital Dialogue? Australian Politicians' use of the Social Network Tool Twitter. *Australian Journal of Political Science*, 45(4), 579- 604.
- Owen, D., Soule, S., Nairne, J., Chalif, R., House, K., Davidson, M. (2011). Civi Education and Social Media Use. *Electronic Media & Politics*, 1(1), 1-28.